

POSTANOWIENIE

Dnia 25 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa Z.G.

przeciwko T.P. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą D. w J.

o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 października 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 29 kwietnia 2016 r., sygn. akt VII Pa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1960 (jeden tysiąc dziewięćset sześćdziesiąt) złotych tytułem pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 r., wydanym w sprawie z powództwa Z.G. przeciwko pozwanemu T.P. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą D. w J., zmienił zaskarżony apelacją powódki wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 9 czerwca 2015 r. w ten sposób, że przywrócił powódkę do pracy u pozwanego na poprzednich warunkach i zasądził od pozwanego na rzecz powódki wynagrodzenie za cały okres pozostawania bez pracy, przyjmując, że wynagrodzenie miesięczne odpowiadało najniższemu wynagrodzeniu za pracę określonego w przepisach z uwzględnieniem kolejnych zmian w wysokości tego wynagrodzenia, pod warunkiem zgłoszenia gotowości do pracy u pozwanego w

terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku, to jest od dnia jego ogłoszenia; zmienił zaskarżony wyrok, zasądając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.860 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 960 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

Pozwany T.P. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą D. w W. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 29 kwietnia 2016 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w związku z art. 100 § 2 pkt 1 k.p. i art. 22 § 1 k.p.; art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w związku z art. 100 § 2 pkt 1 k.p. i w związku z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy; art. 3¹ § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 8 k.p. w związku z art. 56 § 1 k.p., a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych oraz na oczywistą zasadność tej skargi.

Istotne zagadnienia prawne skarżący zawarł w trzech pytaniach: (-) „czy art. 100 § 2 pkt 1 k.p. w związku z art. 22 § 1 k.p. nakładają na pracownika, którego czas pracy ustalany jest na podstawie grafiku pracy, obowiązek osobistego sprawdzenia w grafiku pracy poprzez zapoznanie się z wywieszonym w zwyczajowym miejscu grafikiem pracy lub jeżeli pracownik nie ma takiej możliwości, potwierdzenia dni i godzin pracy u przełożonego?” (-) „czy art. 100 § 2 pkt 1 k.p. w związku z art. 3¹ § 1 i 2 k.p. oraz w związku z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia MPPiS uprawnia pracownika do powiadomienia o swojej nieobecności w pracy poprzez skontaktowanie się z innym współpracownikiem zamiast bezpośrednio powiadomienia pracodawcy lub przełożonego?” (-) „czy pracodawca jest uprawniony do wypowiedzenia pracownikowi umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. z powodu nieobecności pracownika w pracy, w sytuacji gdy pracownik w danym dniu nie miał urlopu wypoczynkowego, urlopu okolicznościowego, nie zgłosił również urlopu na żądanie we w/w dacie, ponadto nie miał zwolnienia

obejmującego w/w datę ani nie przedłożył żadnego zaświadczenia usprawiedliwiającego nieobecność w pracy, choćby w późniejszym okresie, po złożeniu przez pracodawcę oświadczenia o wypowiedzeniu okazało się, że w dniu swojej nieobecności pracownik był niezdolny do pracy?”.

Powołując się na oczywistą zasadność swojej skargi kasacyjnej, skarżący wskazał z kolei na naruszenie powołanych w podstawach zaskarżenia przepisów prawa materialnego i przepisów postępowania oraz podniósł, że jego zdaniem Sąd drugiej instancji ograniczył prawo pracodawcy do „wypowiedzenia pracownikowi umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 k.p.”, mimo że pracownik nie pojawił się w miejscu pracy i nie przedłożył pracodawcy żadnego dokumentu usprawiedliwiającego niestawienie się w pracy, a swoją nieobecność tłumaczył błędną informacją o dniach „pracujących” podaną przez innego pracownika. Sąd drugiej instancji zaś, że zachowanie pracownika, choć był on kilkakrotnie karany karami dyscyplinarnymi, było w pełni uzasadnione, bowiem nie miał obowiązku osobistego sprawdzenia indywidualnego harmonogramu pracy, a zatem nie musiał wiedzieć, że dany dzień jest jego dniem pracy. Ponadto, Sąd Okręgowy uznał, że pracownik był niezdolny do wykonywania pracy w tym dniu, mimo że podczas wizyty lekarskiej odbytej w dniu następnym nie otrzymał zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy w dniu swojej nieobecności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a

jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje

zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest więc uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Wymaga też podkreślenia, że w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, jeśli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził już swój pogląd, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, LEX nr 1802572).

Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiskiem, skarga kasacyjna jest natomiast oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniana w niniejszym postępowaniu skarga

kasacyjna nie spełnia wyżej określonych kryteriów, przewidzianych dla obu powoływanych przez skarżącego przesłanek przedsądu.

Przede wszystkim Sąd Najwyższy zauważa, że skarżący łączy wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego, budowanego na tle wykładni przepisów Kodeksu pracy i przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy, z oczywistą zasadnością tej skargi, która ma wynikać z naruszenia – zdaniem skarżącego – tych samych przepisów. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu, przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Skarga kasacyjna nie może być, z kolei, uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, iż konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964).

Niezależnie od tego, Sąd Najwyższy stwierdza, że przedstawione przez skarżącego pytania, nazwane przez niego istotnymi zagadnieniami prawnymi, nie są sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd drugiej instancji, ale przeciwnie, są oparte na założeniach w oczywisty sposób sprzecznych z tymi ustaleniami. Ponadto, nie zostały przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, lecz w istocie zmierzają do uzyskania potwierdzenia, że subsumcja owych założeń dotyczących stanu faktycznego sprawy do powołanych w pytaniach przepisów doprowadzi do rozstrzygnięcia sporu zgodnie z oczekiwaniami skarżącego. Sąd Najwyższy jest również zdania, że skarżący pod pozorem istotnych zagadnień prawnych podejmuje niedopuszczalną w skardze kasacyjnej próbę podważenia

przeprowadzonej w sprawie oceny dowodów i dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych, mającą na celu wykazanie, że w rzeczywistości doszło do – odmiennie niż ustalił to Sąd Okręgowy – naruszenia przez powódkę jej podstawowych obowiązków pracowniczych w sposób uzasadniający rozwiązanie z nią (a nie jak błędnie podaje się a ocenianym wniosku, „wypowiedzenie” jej) umowy o pracę bez wypowiedzenia, na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. Tymczasem, zgodnie z art. 398³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a stosownie do art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie Sąd Najwyższy musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu sformułowanych w podstawach zaskarżenia zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje natomiast, że Sąd drugiej instancji ustalił, iż pozwany nie dowiódł jednoznacznie, że dzień 23 lipca 2012 r. miał być dniem pracy powódki, że powódka dołożyła wszelkich starań, aby uzyskać od pracodawcy informację o tym, czy wymieniony dzień jest dla niej dniem pracy, a także starała się poinformować pracodawcę o tym, że z uwagi na stan zdrowia nie może stawić się w pracy. Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że powódka nie była zdolna do pracy w dniu 23 lipca 2012 r., ale nie miała możliwości odbycia w tym dniu wizyty u lekarza. Za szczególnie istotną okoliczność Sąd drugiej instancji uznał zaś to, że nieobecność powódki w pracy miała miejsce bezpośrednio po upływającym okresie jej dłuższej niezdolności do pracy.

Z tych samych przyczyn nie można również mówić o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. I w tym przypadku skarżący kontestuje bowiem ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy, o czym pośrednio świadczy zresztą powoływany w podstawach zaskarżenia art. 233 § 1 k.p.c., który – co już wcześniej zostało podniesione – nie może stanowić podstawy skargi kasacyjnej jako przepis bezpośrednio odnoszący się do oceny dowodów i dokonywanych na jej podstawie ustaleń faktycznych (art. 398³ § 3 k.p.c.). Jednocześnie skarżący zdaje się zapominać o tym, że rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia, na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., stanowiącego wszak (*a contrario*) zasadniczą

podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, jest szczególną postacią ustania stosunku pracy na skutek oświadczenia jednej ze stron tego stosunku prawnego, której zastosowanie jest uzasadnione nie wtedy, gdy pracownik dopuści się jakiegokolwiek naruszenia obowiązków pracowniczych, ale wyłącznie wówczas, gdy pracownik dopuści się ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych. W użytym w powołanym przepisie pojęciu „ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych” mieszczą się przy tym trzy elementy. Są to: bezprawność zachowania pracownika (naruszenie podstawowego obowiązku pracowniczego), naruszenie albo zagrożenie interesów pracodawcy, a także zawinienie obejmujące jedynie winę umyślną i rażące niedbalstwo. Odnośnie do stopnia winy w orzecznictwie ukształtował się jednolity pogląd, że powinna się ona przejawiać w umyślności (złej woli) lub rażącym niedbalstwie pracownika (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 lipca 1999 r., I PKN 169/99, OSNAPiUS 2000 nr 20, poz. 746 i z dnia 21 września 2005 r., II PK 305/04, Monitor Prawa Pracy - wkładka 2005 nr 12, s. 16). Są to dwie odrębne postacie winy. Rażące niedbalstwo, to rażące niedołożenie staranności wymaganej od pracownika. Wina w tej postaci może obejmować zachowania lekkomyślne, gdy pracownik przewiduje, że swoim zachowaniem uchybi obowiązkowi, ale bezpodstawnie przypuszcza, że do tego nie dojdzie oraz przypadki niedbalstwa, polegającego na tym, że pracownik nie przewidział, że swoim zachowaniem naruszy obowiązek, ale mógł i powinien był to przewidzieć (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2002 r., I PKN 850/00, LEX nr 560530). Rażący charakter przejawia się w wyjątkowo lekceważącym stosunku pracownika do jego obowiązków. Natomiast wina umyślna wyraża się w tym, że pracownik chce przez swoje zachowanie wyrządzić szkodę pracodawcy lub co najmniej świadomie się na to godzi, przy czym nie chodzi o faktyczne wyrządzenie szkody (w szczególności majątkowej), lecz także o takie zawinione działanie pracownika, które powoduje zagrożenie interesów pracodawcy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 września 1997 r., I PKN 274/97, OSNAPiUS 1998 nr 13, poz. 396; z dnia 19 marca 1998 r., I PKN 570/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 163; OSP 1999 nr 7-8, poz. 131, z glosą A. Sobczyka oraz z dnia 16 listopada 2006 r., II PK 76/06, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 312; LEX/el 2008, z glosą J. Jankowiaka,

z dnia 9 lipca 2009 r., II PK 46/09, LEX nr 533035, z dnia 6 lipca 2011 r., II PK 13/11, LEX nr 952560 oraz z dnia 24 lutego 2012 r., II PK 143/11, LEX nr 1217883).

Zdaniem Sądu Najwyższego, przy uwzględnieniu opisanych wyżej ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy, z całą pewnością nie można przyjąć, że w sprawie doszło do naruszenia tak rozumianego art. 52 § 1 pkt 1 k.p., a zwłaszcza w sposób kwalifikowany, to znaczy widocznego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, jak tego wymaga art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

as